predstava državne poljoprivredne zaklade u smislu zakona o unapređivanju poljoprivrede od 6. septembra 1929«

URAČUNAVANJE U GODINE SLUŽBE

Beograd, 23. II. Amandman financijskom zakonu glede poslanika i senatora glasi:

§ 550 (nov.) Senatorima i narodnim poslanicima, kojima je radi kandidiranja po zakonu o izboru narodnih poslanika i Zakonu o izboru senatora prestala služba državnog činovnika, računa se pri vraćanju u aktivnu državnu službu sve vrijeme, koje su proveli kao senatori i narodni poslanici, u rokove iz §§ 49, 52 i 113 Zakona o činovnicima i §§ 51, 54 i 121 Zakona o državnom saobraćajnom osoblju.

NOVI KONZULTOR BARSKE NADBISKUPIJE

Beograd, 23. II. Ukazom Njegovog Veličanstva Kralja na prijedlog gospodina ministra pravde, postavljeni su: za konzultora Arcibiskupije barske, 4. grupe 2. stepena, Stjepan Marković, sekretar iste Arcibiskupije, 5. grupe; za konzultora Arcibiskupije barske, 6. grupe, Ivan Kotnik, župnik na Cetinju, iste grupe.

OBNOVA SRPSKE CARSKE LAVRE U HILENDARU

Beograd, 23. II. Episkop ohridski i bitoljski dr. Nikolaj otputovao je jučer u Svetu Goru, u srpski manastir Hilendar, gdje će prisustvovati otvaranju opštežića, na dan Sv. Simeona Mirotočivog.

Ovaj dan predstavlja značajan datum u historiji srpske pravoslavne crkve. Toga dana otpočet će u ovoj srpskoj carskoj lavri ponovo zajednički, »opštežiteljni« (»kinovarni«) život, po ustavu koji je za Hilendar napisao Sv. Sava, a prestat će dosadašnji podvojeni život (»idioritamski«).

Episkop dr Nikolaj poslan je da odnese blagoslov srpskog patrijarhe Varnave i cijele srpske crkve

MOSTARSKI EPISKOP NA PELJEŠCU

Sarajevo, 23. II. »Jugoslavenski List« donosi izvještaj iz Metkovića: »Jučer je po prvi put posjetio naš grad dr. Simeon, episkop hercegovačko-zahumski i tom prilikom obavio prvu kanonsku vizitaciju srpsko-pravoslavne crkve. Gradski načelnik dr. Koščina pozvao je građanstvo i sva društva da prisustvuju dočeku na ulasku u grad. Na ulasku u grad domaćin načelnik dr. Koščina pozdravio je toplim i lijepim riječima visokog gosta, podcrtavši u svojem govoru plemensko i crkveno bratstvo i duh Sv. Save i velikog Strossmayera, koji visoki dostojanstvenik unosi u našu sredinu ovom prvom posjetom našem kraju.

Visoki gost zahvalio se dru Koščini i svima prisutnima. Među ostalim naročito je istakao, kako srpska pravoslavna crkva nije ekskluzivistička i kako ona bazira na snošljivosti i ravnopravnosti svih kršćanskih vjeroispovijesti.

Nakon što je dr. Koščina predstavio gostu predstavnike ustanova i društva, kroz grad je krenula litija na čelu sa djecom osnovne i građanske škole.

U podne je bio u hotelu »Zagreb« veliki banket. Zatim je episkop otputovao u Ston a odtuda će posjetiti i ostala mjesta poluotoka Pelješca.

—

—

—

Glavna skupština Društva sv. Jeronima

DANAS JE U ZAGREBU ODRŽANA GLAVNA SKUPŠTINA HRVATSKOG KNJIŽEVNOG DRUŠTVA SV. JERONIMA. — SKUPŠTINA ČESTITA JUBILEJ SVOGA PREDSJEDNIKA. — IZVJEŠTAJI ODBORNIKA. — NOVA UPRAVA

Zagreb, 23. II. Danas prije podne održana je u Jeronimskoj dvorani glavna godišnja skupština Hrvatskog književnog društva sv. Jeronima u Zagrebu. Prije skupštine održana je u katedrali sv. Misa za sve žive i mrtve članove, povjerenike, suradnike i dobrotvore. Službu Božju odslužio je predsjednik društva presvij. g. opat i kanonik Ljudevit Knežić.

U 11 sati prije podne započela je u Jeronimskoj dvorani na Trgu Kralja Tomislava broj 21 glavna skupština, na kojoj je prisutan veliki broj članova, radnika i povjerenika.

Pred samu skupštinu došao je i sam društveni pokrovitelj, hrvatski metropolita preuzvišeni g. dr Antun Bauer u pratnji svoga tajnika preč. mons. dra Antuna Slamića. Kasnije je posjetio skupštinu biskup preuzv. g. dr Dominik Premuš.

Skupštini predsjeda presvij. g. Ljudevit Knežić, a zapisnik vodi bilježnik preč. g. msgr. dr Josip Lončarić. Od odbornika su prisustvovala još gg: potpredsjednik dr Velimir Deželić, otac, blagajnik dr Stjepan Markulin, urednik dr Josip Andrić, msgr. dr Ferdo Rožić, msgr. dr Stjepan Bakšić, prebendar Krešimir Pećnjak, prof. Petar Grgec i ravnatelj dr Velimir Deželić, sin.

Od crkvenih redova bio je provincijal oo. franjevaca sa Kaptola mp. o. dr Teofil Harapin i gvardijan o. Florencije Forjan, franjevački eksprovincijal i gvardijan samostana u Vrbanićevoj ulici mp. o. dr Petar Grabić, od oo. trećoredaca o. Ante Nižić, od oo. dominikanaca o. dr Hijacint Bošković i o. Jordan Viculin, od srednjih škola ss. milosrdnica i u ime zavoda prof. kateheta dr Mijo Selec.

Od svjetovnog svećenstva bila su preč. i vlč. gg. dr Milan Beluhan, Mirko Kapić, Blaž Buntak, Dragan Delić, Stjepan Štefanac, Stjepan Topolčić, Stjepan Pavunić, Ivan Maretić, Stjepan Horvatek, Petar Vudi, Josip Barberić, dr Marko Klarić, Ivan Gašpert, Mihovil Loina, dr Milan Petrović, Nikola Borić, Dragutin Kociper, Gustav Habunek, Andrija Busija, Luka Vukas, Josip Šimečki, Franjo Farko, Gjuro Stehno, Fran Vedriš, Josip Mokrović, Mijo Jurić, dr Janko Oberški, Ivšić Matija, Josip Orlović, Josip Majsec, Ignacije Keretić, dr Josip Lach. Osim toga prisustvovala je velika grupa bogoslova.

Od Braće hrvatskog zmaja bio je veliki meštar Emil pl. Laszowski i protonotar Leon Kaurić, od Matice Hrvatskih kazališnih dobrovoljaca V. Rudolf, od Doma milosrđa predsjednik Aleksandar Frelić, od Ženskog katoličkog narodnog saveza Julija Halper Sigetska, od Društva Hrvatica gr. Katarine Zrinske Marija Vanek i Anka Turčić, od Hrvatskog katoličkog akademskog društva »Domagoj« predsjednik Ivo Lendić, od ženskog katoličkog akademskog društva »Domagoj« Anka Blažević, od Hrvatskog glazbenog društva »Zvono« Stjepan Petanjek, od Duševne obnove Fra Lovašen, od Društva za gradnju crkve u Trnju Tereza Gornja, od Društva sv. Vinka tajnica Agneza Fischer i drugi.

Bili su nadalje direktor dr Vjekoslav Gortan, profesor Bogdan Babić, dr Marije Matulić, dr Ante Padovan, dr Marija Ljubić, P. Grubišić, prof. Anka Nasurović, prof. Štefa Kršnjavi, Petar Facchin i mnogi drugi. Jeronimska dvorana bila je sasvim puna.

Konstatirajući da je prisutan dovoljan broj članova predsjednik društva presvij. g. opat i kanonik Ljudevit Knežić otvara 65. glavnu skupštinu i pozdravlja prisutne.

Naročito pozdravlja pokrovitelja društva hrvatskog metropolitu preuzv. g. nadbiskupa zagrebačkog dra Antuna Bauera i u ime 72.000 svetojeronimskih članova prinosi mu pozdrave sinovske odanosti. Ponosan je što Jeronimsko društvo ima na čelu tako velikoga muža u kojega s toliko ljubavi i toliko pouzdanja upire oči sve što hrvatski i katolički misli i osjeća. U eri njegovoga pokroviteljstva društvo je razvilo najveći napredak pa moli Boga da ta era još dugo potraje.

U daljem toku svoga govora predsjednik se osvrće na razdoblje glavnih skupština pod njegovim predsjednikovanjem tokom 25 godina te se obraća na članove a u prvom redu na društvene povjerenike i na svećenike neka nastoje da oživotvore ideje vodilje svetojeronimskoga društva. Naglasuje važnost knjige za podizanje kulture i prosvjete koju donosi upravo dobra i poučna knjiga u najšire narodne slojeve. Taj rad na širenju katoličkoga štiva pomaže i pastoralni rad svećenika, te podiže narodni život. Povjerenike upozoruje na pregalaštvo Slovenaca, koji među manjim brojem naroda šire par puta više edicija Družbe sv. Mohorja nego mi svetojeronimskih edicija. Znajući za svijesnost društvenih povjerenika nada se da će pokazati i djelom da to možemo i mi kod nas postići.

Društveni bilježnik preč. g. msgr. dr. Josip Lončarić izvijestio je opširno o radu kroz proteklu poslovnu godinu. Odmah na početku ističe da su opće prilike za rad bile kudikamo gore nego ikada prije, ali je upravni odbor nastojao da pažljivo motri i nadzire svaki svoj pothvat, pa sada može čiste savjesti izvijestiti skupštinu, to više, što su

uspjesi, kako veli, bolji nego što se lani moglo i smjelo očekivati.

U početku svoga izvještaja opisuje teške materijalne prilike u kojima živimo, a koje su se odrazile među svetojeronimskim čitačima, kojima je bilo teško, a često i nemoguće, smoći toliko novaca da kupe ona jeftina svetojeronimska izdanja. Povjerenici su društvu tokom godine poslali svu silu pisama u kojima opisuju prilike kao i u drugu ruku veliku privrženost svetojeronimskih čitača i članova koji nekad upravo uz teške žrtve žele da dođu do »Danice« i ostalih društvenih izdanja. Ta pisma u društvenom arhivu predstavljaju upravo prilog našoj kulturnoj povijesti.

Cijela naklada »Danice« sasma je raspačana u 40.000 primjeraka. Kod izvanrednih izdanja postignut je rezultat bolji nego lani.

Ukupni broj ove godine raspačanih izvanrednih serija premašuje 6000. Kod redovitih izdanja iznosi pak manjak prema lani nešto oko 1500, što znači da je usprkos teške krize naš narod primio 16.000 serija redovitih izdanja ili ukupno 216 tisuća ovogodišnjih jeronimskih članskih knjiga. Ako se ovome pridođa knjige iz drugih grupa jeronimskih edicija kao i one iz prijašnjih godišta približujemo se broju od četvrt milijuna knjiga — u godini krize.

Naročita briga vodi se oko određivanja naklada knjiga. Taj broj treba uvijek unaprijed pogoditi na temelju statistike i procjene prodaje.

Osim knjiga koje spadaju u serije godišnjih izdanja društvo izdaje i zasebnu skupinu »Knjižnice dobrih romana« pa »Obitelj«, »Našu Gospu Lurdsku« i tako dalje. Sve je to zajedno fundirano tako da ne traži od društva nikakove štete, a polučuje sigurno svoju svrhu parirajući bujici loše štampe. Društvo sv. Jeronima od svih katoličkih institucija jedino je kadro da na tom polju nešto uradi pa mu je moralna dužnost da čini što može.

Novih članova upisano je ljetos 418. Doživotnih članova koji uplaćuju po Din 300 upisano je 113.

Novu zakladu od Din 200 osnovao je pok. župnik Stjepan Franceković, a predsjednik društva presvij. Ljudevit Knežić u spomen svoga jubileja povisio je svoju zakladu za 10.000 dinara. Zasebno od toga prijatelji i štovatelji osnovali su počasnu »Knežićevu glavnicu za Kuću dobre štampe« u koju je do sada sakupljeno Din 17.403. S legatima su se sjetili društva pok. Gecan (Din 8500), pok. Tomac (Din 2225) i Terci (Din 200).

Društvo sv. Jeronima tokom sve godine održavalo je i dalje veze sa bratskim društvima kod nas i vani u slavenskom svijetu. Za širenje svojih edicija radilo je oko organizirane propagande. Društvo je sudjelovalo i na izložbama knjiga i time populariziralo svoja izdanja. Ovaj pozitivni izvještaj svjedoči da svetojeronimski idealizam živi, odoljeva i ne uzmiče.

O gospodarskom poslovanju društva izvestio je blagajnik dr Stjepan Markulin. Zbog izuzetnih prilika blagajničkim pitanjima posvećivana je naročita pažnja. Uspjelo je gospodarsko poslovanje održati u ravnoteži.

Troškovi naklade knjiga iznosili su din. 715.376, naklade časopisa dinara 691 hiljadu 856, uprave dinara 163.226. Prihodi od naklade knjiga iznosili su dinara 724.962, od časopisa dinara 694.977, a razni prihodi dinara 360.601.

Način poslovanja uslijed prilika u bankama u zadnje se vrijeme tako izmijenio, da je društvo postavljeno pred nove probleme. Društvo ima mnogo tražbina do kojih teško dolazi. Na temelju ovogodišnje bilance i svih korisnih podataka izrađen je nacrt proračuna za slijedeću godinu sa svim mogućim oprezom. Tokom godine bit će trajno uspoređivano faktično stanje s tim nacrtom, tako da se može ispravno postupati u radu na izdavanju društvenih knjiga.

Glavna skupština je te izvještaje prihvatila, a zatim je podnio detaljan izvještaj **urednik dr Josip Andrić**. Do sada je izdano ukupno 406 raznih knjiga. U godini 1932. izdano je ukupno 25 knjiga sa ukupno 2.360 stranica, u njima je surađivalo 98 autora, od tih je 28 novih suradnika. Uzevši u račun još i 4 časopisa u jeronimskim publikacijama surađivalo je oko 300 autora.

U slijedećoj godini izdat će se isti časopisi. Od članskih izdanja u programu su djela: Danica, Šenoa: Izabrane pjesme, Babić: Bolesti biljaka. Šarić: Evanđelist II., Grgec: Od Hrvatske do Indije, Katić: Hrvatska povijest, Bakšić: Socijalno pitanje i Pape, Soljačić: Sv. Dominik, Ujević: Gradišćanski Hrvati. U Knjižnici Dobrih Romana imala bi izaći djela: Šida Košutić: Jaslice, Durych: Krasuljak, Cvrtila: Bijelo prijestolje, Bertrand: Sanguis martyrum, Jordan Jovkov: Žetelac, Š. Jurkić: Petnaest tornjeva. Osim toga ima još rukopisa, o kojima će se nakadno odlučiti za razna izdanja.

Iza toga je Benjamin Zeininger pročitao izvještaj cenzuralnog odbora, pa je skupština **podijelila apsolutorij i upravi i reviziji.**

Nakon toga uzima riječ prof. Petar Grgec i apelira na društvo, suradnike i povjerenike, da svi zajedno svojim radom podignu »Knjižnicu općega znanja«, koja stvarno odgovara prvotnoj svrsi jeronimskoga društva.

Prije prelaza na izbor novoga upravnog odbora, predsjednik Ljudevit Knežić saopćuje, da radi svoje dobi daje ostavku na predsjedničkoj stolici i zahvaljuje svima na dugogodišnjem povjerenju.

Povodom toga potpredsjednik dr Velimir Deželić, otac, iznosi jednoglasni prijedlog upravnog odbora,

da se zaslužni i mnogogodišnji predsjednik presvij. g. Ljudevit Knežić izabere počasnim članom i doživotnim počasnim predsjednikom.

Iza toga je obavljeno svečano čestitanje svečaru. Muški dvostruki kvartet otpjevao je na pozornici od F. Ferjančića »Svečaru«. Nakon toga je govorio potpredsjednik dr Velimir Deželić, otac, na što se je svečar toplo zahvalio. U daljem programu čestitanja otpjevao je vlč. I. Keretić uz klavir (D. Markulin) od B. Sokola »Sveti Jeronim«, a zatim solo uz pratnju muškog okteta jedan stavak iz »Oratorija sv. Jeronima« od Širole Deželića. Još je J. Korner uz pratnju klavira recitirao melodram »Jamac nam je Bog i Njegov Jeronim« (Stahuljak-Soljačić).

Kao zadnja točka obavljen je izbor novog odbora. Predložena je i prihvaćena ova lista: Upravni odbor: Andrić dr Josip, Bakšić msgr. dr Stjepan, Deželić dr Velimir, otac, Grgec prof. Petar, Lončarić msgr. dr Josip, Majer Milutin, Markulin dr Stjepan, Pećnjak Krešimir, Rožić msgr. dr Ferdo.

U cenzuralni odbor izabrani su Dočkal msgr Kamilo, Kapič Mirko i Zeininger Benjamin, te isto toliko zamjenika.

—

Glavna skupština „Uzajamnosti“

Skupština je jednoglasno izabrala prijašnji odbor

Zagreb, 23. II. Jučer prije podne u 9 sati održana je u dvorani »Vijenca« u nadbiskupskom sjemeništu na Kaptolu 29 I. kat redovita godišnja glavna skupština »Uzajamnosti«, udruženja svjetovnih svećenika nadbiskupije zagrebačke. Za ovu skupštinu je vladao veliki interes među članovima pa je prisustvovao veliki broj svećenika iz Zagreba i iz cijele nadbiskupije.

Skupštinu je otvorio predsjednik mons. dr Josip Lončarić. Pozdravio je članove i u kratko iznio najvažnije probleme o kojima će raspravljati ova skupština. Iza toga se je prešlo na dnevni red, pa su podneseni izvještaji funkcionara o radu društva u protekloj poslovnoj godini.

Najopširniji je bio izvještaj društvenoga tajnika dra Jurja Cenkića o radu društva na svim područjima djelatnosti. Uslijed osobitih prilika društvo je imalo raditi na naročitim predmetima u suglasju sa zaključcima prijašnjih direktiva kako su iznesene na skupštini Saveza »Uzajamnosti« dijecezanskih svećeničkih udruženja od 20. X. 1932. Financijalno poslovanje udruženja prikazao je blagajnik vlč. Dragutin Delić. Iza toga je iznesen izvještaj cenzuralnog odbora pa je upravi podijeljen apsolutorij.

Nakon toga obavljen je izbor upravnog širega i nadzornoga odbora.

Skupština je jednoglasno i u cijelosti izabrala prijašnji odbor iskazujući mu time ponovno posvemašnje povjerenje.

U eventualijama su rješavani prijedlozi članova i raspravljano je o pitanjima, koja se tiču čitavoga staleža u nadbiskupiji.

—

JOŠ JEDNA KUĆA ZA RADNIČKE STANOVE U CANKOVOJ ULICI. Uži odbor koji upravlja kućama radničkih stanova u Cankovoj ulici nabrao je od stanarine oko milijun dinara pa će tim novcem izgraditi osmu kuću, trokatnicu.

REGISTRACIJA BICIKLA U ZAGREBU. Prema odredbi povjerenstva za ispitivanje motornih vozila danom 1. ožujka o. g. započet će registracija bicikla i uplata takse u smislu zakona (5 i 20 dinara). Registracija će se obavljati u dvorištu zgrade uprave policije u Petrinjskoj ulici.

—

Iz prirodnih nauka

Pozitivni elektron u atomu

REVOLUCIJA U MODERNOJ TEORIJI O GRAĐI MATERIJE. — NOVO OTKRIĆE O STRUKTURI ATOMA. — ATOM NIJE SAMO ENERGIJA, NEGO I MATERIJA. — OTKRIĆE BLACKETTA I OCCHIALINIA PRED BRITANSKIM KRALJEVSKIM NAUČNIM DRUŠTVOM U LONDONU. — TEORETIČARI PRED NOVOM ZADAĆOM.

Tokom zadnjih nekoliko mjeseci fizikalna nauka u svome području istraživanja strukture atoma, prodrla je daleko naprijed. U Londonu, odnosno Cambridgeu, te u Parizu i Berlinu izvršena su vrlo važna istraživanja i pokusi na proizvađanju i primjeni brzih korpuskularnih zraka i s time u vezi na t. zv. »razaranju atoma«. Na tome području rade posljednjega vremena Brasch i Lange, Bothe i Becker, gđa Curie-Joliot, te Cockroft i Walton. Osim te zadnje dvojice Engleza u »Cavendish Laboratory« u Cambridgeu zadnjih mjeseci vršili su pokuse Englezi Blackett i Talijan Occhialini. O rezultatima svojih istraživanja izvjestili su dne 17. o. mj. u »Royal Society« u Londonu.

»Cavendish Laboratory« je i ovoga puta pokazao visinu svoga naučnog nivoa. Za ovaj zavod rečeno je da tu na jednom četvornom metru ima više fizike, nego igdje drugdje na svijetu.

Prema londonskim novinama izvješćujemo o rezultatima pokusa Blacketta i Occhialinia.

Na sjednici naučnog društva prisustvovao je lord Rutherford, te Sir Frank Smith, Sir Frederik Hopkins, prof. Rankine, dr Walton i drugi. U svome govoru lord Rutherford, ravnatelj »Cavendish Laboratory«, jedan od najvećih suvremenih fizičara svijeta, označio je ovo otkriće kao najvažnije u proteklom stoljeću historije. Ono će, kako veli, dovesti do najveće izmjene u naučnom poimanju o građi svijeta.

Spomenuta dva istraživača demonstrirala su na toj sjednici glavne rezultate istraživanja u nizu fotografija, na kojima se vide svijetle trajektorije elektrona negativnih i — pozitivnih. Da se shvati enormna važnost revolucionarnog karaktera otkrića fizikalne činjenice o egzistenciji pozitivnih elektrona treba naglasiti, da je uzimana kao definitivna činjenica, da postoje samo negativni elektroni, koji kruže poput satelita oko centralne jezgre, koja je nabijena električno pozitivno, oko protona.

Te dvije vrste čestica uvijek su uzimane kao temeljne jedinice: pozitivni i negativni elektricitet. Ostajala je samo neobjašnjiva činjenica o razlikama masa elektrona i protona.

Ova nepravilnost na kojoj je osnovana sva moderna fizika, posve je eliminirana, kako veli Lord Rutherford, otkrićem Blacketta i Occhialinia. Iza dugog eksperimentiranja pošlo im je za rukom konstruirati duhoviti instrumenat, pomoću kojega je moguće fotografirati najvećom preciznošću trajektorije ovih čestica elektriciteta. Fotografiranje teče automatski. Dobivene fotografije pokazuju produkte razaranja atoma pomoću brzih korpuskularnih zraka. Egzistencija pozitivnih elektrona demonstrirana je djelovanjem magnetskog polja na ove čestice. Jedne se otklanjaju u jednom, a druge u protivnom smjeru. Trajektorije ovih dviju grupa čestica rigorozno su identične, naboji su im protivni a masa opet identična.

Kako naglasuje Lord Rutherford ovo otkriće potvrđuje genijalnu intuiciju, koju je pred četiri godine iznio prof. Dirac, koji je razvio teoriju u koju je uveo pozitivni elektron. Pozitivni elektron, kako je onda iznio, morao bi imati duljinu života, koja je praktički jednaka nuli. Iz računa prof. Diraca slijedi da »trajanje života« pozitivnog elektrona iznosi maksimalno jednu milijuntinu sekunde. Da su ti pozitivni elektroni eksperimentatoru zamjetljivi, treba zahvaliti velikoj brzini kojom su za svog kratkog vijeka na osjetljivoj fotografskoj ploči ostavili trag svoje staze.

Na istoj sjednici »Royal Society« spomenuto je, da će sada trebati podvrći reviziji svu modernu teoriju o izgradnji materije. Occhialini je rekao: »Ako ovo otkriće ne bude u skladu sa sadašnjom teorijom, matematičari moraju načiniti novu. Mi smo samo otkrili ovaj pozitivni elektron i u njegovu egzistenciju posvema smo uvjereni i mi smo zadovoljni«.

Fotografije Blacketta i Occhialinia pokazuju na nedvojben način postojanje pozitivnih elektrona, t. j. pozitivnog elektrona u atomu. U svojoj radnji, koju su istraživači objavili pred Kraljevskim naučnim društvom iznose, da je pozitivni elektron samo 1800-ti dio atoma. Na temelju ovoga otkrića, jasno je, da atom nije samo sušta energija (elektricitet), kako se prije mislilo, nego je i materijalan, jer je pozitivni elektron reprezentant materije i njezinih karakteristika. Kad se pozitivni elektron sukobi s negativnim, uništuje jedan drugoga, nastupa smrt.

O posljedicama ovoga otkrića za sada se ne može govoriti. Danas je preuranjeno reći kakove i koliko će promjene izazvati u naučnim teorijama, a nekada, možda, i u praksi. Ovo otkriće je naučni uspjeh prvoga reda, jedan od najvećih triumfa nauke u zadnjem stoljeću. Obični laik teško može shvatiti veliko, upravo golemo značenje otkrića, koje će, kako veli Lord Rutherford, revolucionirati znanstveni nazor o svijetu uopće. Koliko je n. pr. i samih filozofskih načela o prirodi baziralo i polazilo sa pretpostavke, da atom nema materijalnih karakteristika i komponenata. Sada je taj princip oboren: atom je materijalan.

Otkriće pozitivnoga neutrona ne može imati, kako se možda misli, naglih praktičkih posljedica u cilju iskorišćavanja atomske energije, kako to negdje u novinskim izvještajima izgleda. Možda će u prvi mah najinteresantnija biti teoretska korektura dosadašnjih fizikalnih zaključaka koji su bazirali na »starijoj« slici o gradnji atoma.

Mortalitet od — automobila

Novi faktor mortaliteta u velegradovima. — Automobilizam i selekcija. — Auto, tifus i difterija.

U zadnje vrijeme je automobil postao zamjetljiv faktor mortaliteta, tako da se može govoriti o mortalitetu od automobila, kao i o svakom drugom mortalitetu od bolesti ili od drugih uzroka. Nedavno su dva francuska medicinara P. Mazel i P. Robin u »Journal de medecine de Lyon« analizirali mortalitet od automobila u Francuskoj u godini 1932. U Francuskoj je u prošloj godini usmrćeno automobilom više od 4000 osoba, a ranjeno ih je oko 200.000.

Mortalitet od automobila stupio je po iznosu uz mortalitet na pr. od tifusa, difterije i sl. Na pr. u godini 1928. mortalitet od automobila prema mortalitetu od spomenutih bolesti stajao je ovako:

Mortalitet od automobila	2.941
Mortalitet od tifusa	2.244
Mortalitet od difterije	2.343

Progresom higijene, medicinske terapije i preventivne medicine mortalitet od ovih i raznih drugih bolesti ima tendenciju umanjivanja, dok se općenito misli, da će mortalitet od automobila porasti. Uzrok tome je u sve većem broju uličnih vozila u velikim gradovima. Od tih vozila najviše pogibaju pješaci. U Engleskoj postoje na pr. udruženja pješaka. Ta se udruženja bore, da se uvedu razne mjere sigurnosti.

Jedan duhoviti Francuz pišući o modernom velegradskom prometu ovako kombinira! ako u prirodi vlada zakon selekcije, po kojemu ginu manje sposobni za život, moglo bi se desiti da se samim time eliminiraju — svi pješaci. Ostat će samo automobilisti!

U Zagrebu je mortalitet od automobila dosta malen. Iz statistike prometnog odsjeka redarstva u Zagrebu je godine 1932. umrlo od uličnih prometnih nesreća i incidenata samo 8 osoba. Međutim to je mortalitet kao za neke kužne bolesti. Prema statistici o kretanju najvažnijih kužnih bolesti u godinama 1930. i 1931. (Mali statistički priručnik grada Zagreba 1932., str. 63) vidimo da je isto toliki mortalitet bio od trbušnog tifusa i od griže.

Zimski dan u Veneciji

(Svršetak).

... Srdžba mora, koje se grozničavo kotrljalo, izbacila je tisuće nesretnih životinja. Uzalud su skoro klimavi raci žudili za vodom, svetinjom svojom. Nepomično ravno ležahu u prekidajućim bolima tu dolje još živuće školjkice, morska trava i blijedi mnogokoljeni ršci morske trske.

Dan je bivao sve tamniji, more sve svadljivije, okus soli na usnama dvoje osamljenih sve reskiji.

Oni su išli šuteći, velikih koraka kao da nisu šetaoci, nego da žure k važnom neumoljivom cilju...

»Pobratimo se!«

Tada su išli svojim osamljenim tragovima. Italo je škripao zubima, tako da mu je srce bilo nezadovoljno od nesreće i protivljenja. Nakon pet minuta šutnje Bianca stane i kaže s pogledom upravljenim van k moru.

»Tako će žena sve učiniti da tebe meni uzme«.

U taj čas bilo je Italu kao da mora ovo prokletstvo, ovu moru prisegnutu čarobnu riječ pomoću nečesa dokučiti, učiniti kao da je nema, jer sam je nije odmah mogao obuhvatiti. Žena, ispitujući još uvijek rijetke pojave horizonta, zabaci glavu.

»Što hoće ona, kriva lažljivica? Ona ima vremena, još je malo dana«.

»Za ime Božje, Bianca, što govoriš?«

Ona kao da se probudila. Naglo, kao da ne će više biti s njom ondje, povuče je Italo za sobom.

Kasnije su sjedili u halu gostionice pijući vrući napitak...

... Napeto je stajala prikaza čovjeka pred licem mora koje je teško disalo. Preko prazne zimom obavijene terase lizao je burin unoseći u njenu kosu nered i bacajući uske čuperke u lice.

U tom trenutku vodila ga je Bianca kao nikada dotada. Mogla bi zaplakati od ljubavi. Svaka ćelijica njenoga života čeznula je za ovakvim poniženjem.

To bijaše jedan od rijetkih časova, kada je ovakvo bespomoćno biće, neobranjeno i pripravno smrti, htjelo i sebe žrtvovati.

Ljubeći i bez podmuklosti, kao u prvim danima išla je tiho uza nj kao da će zvuk njihovih koraka sve riješiti.

Parobrodić razbijaše pjeneći prastaru znanu vodu laguna; tamna, ona ne bijaše ni more, ni jezero, ni tok, nego povezivaše grad. Nešto bajno ljudsko. Odraz svijetla svjetiljaka zaostajaše uz obalu, zamagljeni otoci u daljini se naginju, vrtovi grada, u kojima se zelene samo lorber pinija, cedar i mirta, plešu tamo; tamom obavijene, kolcima opkoljene nanosine pijeska. Sve se miče tmurno i tupoglavo pod tužnim golemim teretom oblačnoga dana.

Parobrodić je pristajao na stalnim stanicama. Nekoliko nezadovoljnika sišlo je i ušlo: radnik, malograđanin, nijedan stranac, nijedan bogataš, nijedan uživalac. Tjelesa im je lizala zimska magla.

Bijaše to jedan od sati kada također ovaj grad, ishlapljen sjevernim jadom stoljeća, pokazivaše obično uvenulo lice...

Kako sam iskreno razumio i zavolio tada, na Lidu, ove Werfelove isprekidane rečenice.

Pa ipak, Venecija kao i sve što je lijepo i privlačivo može se zavoliti brzo i ludo. I ona hladnoća je naročita, i ono more nije svakidašnje. A njene kuće, nikle iz vode i opkoljene tmasnom kaljužom, i više su nego lijepe. To je Venecija bez povijesti, bez prošlosti. A historija nju čini jedinom takvom. Nepregledno je blago umjetnosti sviju vrsta što ih ona krije među svojim mnogim vlažnim zidovima.

Južnjački tip ove sjeverne zamrzle prijestolnice i zimi je temperamentan. Hladna para, što se šulja ovom ravnicom, a koja ljeti treperi oko tipičnih campanila cijele ove provincije prodahnute mirisom azurne Adrije, nije toliko neprijatna koliko hladna. Dva ekstrema, žar i studen, opkoljuju grad laguna, koji ne će da iz ekstremnosti sjaja i vladalaštva spadne u ekstremnost jednostavnoga grada bez svog stalnog kazališta, bez svoje opere i bez pečata internacionalne publike. Ovaj grad sjeverne pjesme, za razliku još snažnije melodije talijanskoga juga, čuva požudno i ljubomorno naličje svog nekadašnjeg sjaja. Međutim Venecija kao umjetnička i turistička atrakcija najveće vrijednosti ne će spasti, a kamo li nestati.

Dugi kilometarski most što se sablasno pružio između venecijanskih otoka i kopna pitomo pušta preko sebe luksuzne ekspres. Oni jure, a nalijevo i nadesno bezgranična voda, more. Veneciju proždire para predvečerja, i magla, i dim. Ona se gubi, a more je s obje strane pusto, sivo. Koprenasta zavjesa se spušta. Ona nije teatralno šarena, nju ne namještava bučna scena sukoba dužnosti, ekstaze tragedije. Posve bez glasa nečujno i nevidljivo kao što i dan nestaje. A u nama se odigrava tiha ali potresna drama rastanka. Možda i tragedija. Od toga jedino spavaju dvije riječi: do viđenja!... Jer s obje strane nije više prljava voda. Zemlja je tu, plodna ravna zemlja nakon dugoljastog tri kilometra dugog željeznog i kamenog otoka. Mestre. A odavde na sve strane čelične ceste.

Po jednoj, u drvenoj kutiji, jurim i ja. Želim more. Možda više zato što znadem, da ću ga opet vidjeti. Nakon dva

Strašna eksplozija u kineskoj tvornici

Prema vijestima iz Shanghaja, u jednoj kineskoj tvornici gume desila se ovih dana strašna eksplozija, koja je uzrokovala veliku štetu i veliki broj žrtava. Tvornica je formalno odletjela u zrak. Tim povodom pokopana je u ruševinama 81 lješina, a 70 teško ranjenih osoba odvezeno je u bolnicu. Drži se, da broj mrtvih iznosi zapravo 200. Vlasnik tvornice je nestao. Zapravo su se desile dvije eksplozije, od kojih je prva prouzrokovala požar, što se širio nezapamćenom brzinom. Uslijed druge eksplozije srušili su se zidovi i krov, koji je pao u strojarnicu i potpuno je uništio. Zajedno se krovom palo je dolje u plamen nekih 160 radnika, koji su na taj način strašno zaglavili. Tvornica sada pruža žalostan izgled. Pod ruševinama se nalazi mnogo karboniranih lješina i ranjenih osoba.

KREUGEROVA PALAČA U NEW-YORKU.

Poznati američki kirurg dr Julije Lampert uzeo je nedavno pod zakup veliku raskošnu palaču u Newyorku, koja je nekada pripadala »magnatu žigica«, jednom od najvećih pustolova svijeta, Ivaru Kneugeru. U toj palači sve potsjeća na luksuz moćnih rimskih careva. Trijemovi i hodnici palače su ukrašeni radovima najčuvenijih slikara svijeta, a sale unutra su ukrašene freskama i statuama kakve se rijetko viđaju. Sam Kreuger zaveo je u palači i bašti novinu. Pomoću jednog veoma zamršenog mehanizma mogla se u palači i bašti u svako doba dana i noći dočarati mjesečeva svjetlost. U dvoranama je bilo mnogo nevidljivih puceta, koja su, pritisnuta dočaravala najčarobniju svjetlost. Na krovu palače Kreuger je uredio divnu baštu, za koju je donesena zemlja sa francuske Rivijere. Uređenje ove palače stajalo je u svoje vrijeme 8 milijona dolara.

OTPUŠTANJE UDATIH UČITELJICA U AUSTRIJI

U krajevima Donje Austrije vladaju vrlo teške financijske prilike, tako da je gotovo nemoguće izaći u susret svima kvalificiranim osobama, koje reflektiraju na državna namještenja. Što više uvedene su sa strane vlade neke mjere, koje nam bjelodano dakazuju svu težinu situacije, koja vlada u Austriji. Tako su uvedene neke odredbe, po kojima će se udate učiteljice morati odreći državnih namještenja i pustiti mjesta svojim neudatim kolegicama. Onima, koje će se dobrovoljno odreći namještenja, povisit će se penzija. Naročito stroge mjere sadržavaju ove uredbe protiv onih udatih učiteljica, koje nemaju još 10 godina službe.

OPADANJE GRIPE U BEČU

Posljednjih dana opaža se u Beču opadanje gripe, koja se koncem prošlog i prvom polovicom ovoga mjeseca proširila po cijelom gradu. Sada se još u bečkim bolnicama nalaze svega 273 osobe, koje boluju od gripe, dok je još 13. ov. mjeseca bilo 314 bolesnika.

Iz života i svijeta

SSSR bez dobrih udžbenika

15 GODINA SSSR NEMA DOBRIH UDŽBENIKA. — LOŠA POLITIKA KOMESARIJATA NARODNE PROSVJETE.

Direktno senzacionalan utisak je ostavilo naređenje Centralnog izvršnog komiteta komunističke stranke, objavljeno u sovjetskoj štampi 13. veljače i sada živo komentirano u »Pravdi« i »Izvjestijima«. To naređenje ima suh i slabo izrazit naslov: »O udžbenicima za osnovne i srednje škole«, ali svojom sadržinom potpuno mijenja organizaciju nastave u sovjetskoj školi.

Novo naređenje u suštini osuđuje politiku komesarijata narodne prosvjete za čitavu prethodnu periodu. Zvanično se priznanje, da se u SSSR sve dosada o osnovnim i srednjim školama predavalo bez ikakvog određenog plana, kao i bez stalnih određenih udžbenika. Planovi i udžbenici su mijenjani nekoliko puta u toku godine dana i pojedini predmeti su predavani bez ikakvog sistema. O rezultatima takvog rada svjedoči sada odluka Centralnog izvršnog komiteta komunističke stranke, objavljene u sovjetskoj štampi, u kojoj se veli: »Obuka u školi ne pruža dovoljno općeg osnovnog znanja i nedovoljno riješava zadatak spremanja pismenih ljudi za tehnike i visoke škole uopće, da bi dobro vladali osnovom nauke (fizike, kemije, materinjeg jezika, zemljopisa)«.

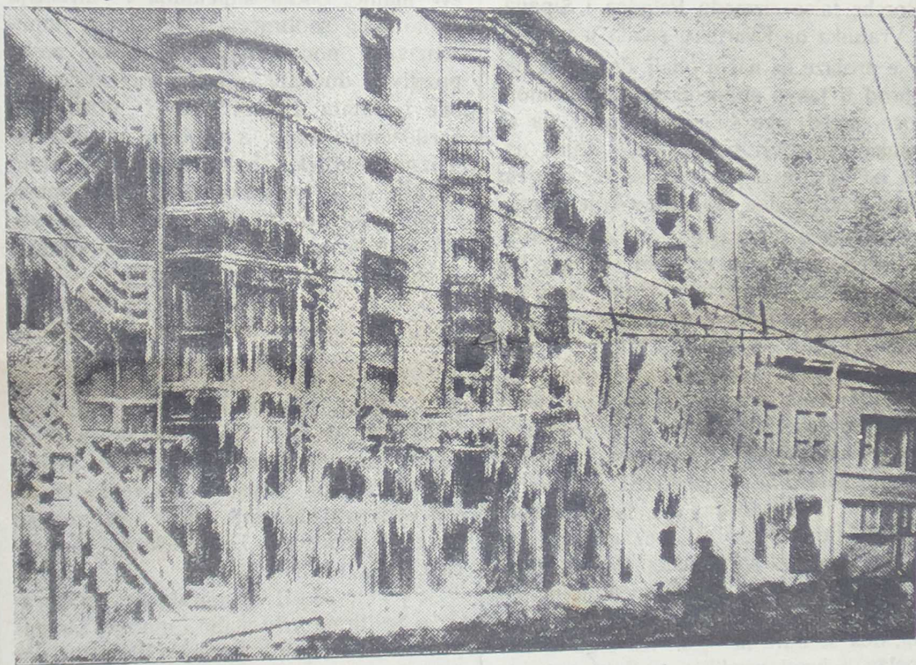
Novo naređenje zahtjeva, da se radi uklanjanja nedostataka u školama zavedu stalni programi i nastavne metode, kao i stabilni udžbenici. Ispostavilo se da je komesarijat narodne prosvjete SSSR već 1918. godine izdao cirkular, u kome je rečeno, da se »udžbenici uopće moraju izbaciti iz škola« i 1930 godine isti komesarijat izdaje naređenje, prema kome »danas nije moguće držati se principa stabilizacije udžbenika«. Ti cirkulari su ostali na snazi sve do sada i tek u veljači 1933. Centralni izvršni komitet komunističke stranke priznaje »liniju komesarijata prosvjete što se tiče udžbenika za neispravnu« i naređuje, da se ukinu sva naređenja, u kojima se govori o tom, da škole ne smiju imati stalne udžbenike.

Komunistička stranka, koja je kolektivan diktator u SSSR, izdala je naređenje, da se stabilni udžbenici zavedu od jeseni 1933 godine, a štampanje udžbenika se mora završiti do 15 srpnja ove godine. Ujedno se u SSSR zavodi i centralizacija udžbenika u osnovnim i srednjim školama. Peta točka naređenja Centralnog izvršnog komiteta komunističke stranke naređuje: »Ukinuti dosadašnji običaj da samostalno izdaje udžbenike svaka oblast, kraj i autonomna republika. Za svaki pojedini predmet mora postojati jedan obavezan udžbenik, odobren sa strane komesarijata prosvjete«.

Za izvršenje novog naređenja Centralnog izvršnog komiteta komunističke stranke nosi ličnu odgovornost sam komesar narodne prosvjete Bubnov, dalje upravnik Državne štamparije Tomski, upravnik pedagoških edicija Viherevov i niz drugih sovjetskih faktora.

Tako se komesarijat narodne prosvjete stavlja pod direktnu kontrolu Centralnog izvršnog komiteta komunističke stranke, kao najvišeg nadzornog organa.

Rad organa narodne prosvjete u SSSR se morao reorganizirati tim revolucionarnim putem, jer je kvalitet obrazovanja i odgoja u sovjetskim školama u toku posljednjih godina stalno slabio i bilo je slučajeva, da su iz srednjih škola izlazili mladići, koji nisu znali dobro ni pisati i da su na visoke škole dolazili studenti, koji nisu imali niti najosnovnijeg znanja.

STRAŠNI VALOVI STUDENI U USA.

U Udruženim državama Sjeverne Amerike navalila je početkom veljače studen u tolikoj snazi, da su se vatrogascima prigodom gašenja jednog požara smrzavali mlazovi vode, što su brizgali iz štrcaljki, tako da se gotovo cijela kuća odjenula u ledeni pokrov.

ERVIN PISCATOR UPRAVITELJ ŽIDOVSKOG KAZALIŠTA U MOSKVI

Iz Moskve javljaju, da su sovjetske vlasti postavile Ervina Piscatora, dosadašnjeg režisera, za upravitelja i nadrežisera židovskog državnog kazališta u Moskvi.

SMRT JOHNA EVERTA

Javljaju iz Otave da je tamo ovih dana preminuo čuveni pravnik John Evert, pisac znamenitog djela o uzrocima svjetskog rata. Pokojniku je bilo 85 godina.

PISAĆI PAPIR IZ BAKRA.

Zbog prevelike množine bakra odlučile su tvornice u Arizoni, da će iz bakra izrađivati pisaći papir, dopisnice i druge slične stvari. Taj pisaći papir imat će tu osobitost, što ne će biti moguće izbrisati na njem napisana slova.

ŠTO ĆE BITI SA GALSWORTHYEVOM NOBELOVOM NAGRADOM.

Poznato je da je ovogodišnji Nobelov laureat John Galsworthy poklonio cijelu svoju nagradu londonskomu Pen-klubu. Međutim Galsworthy nije posebice naznačio, u kakove svrhe se ima novac upotrijebiti. Zbog toga je sada poslije smrti Galsworthyeve nastao spor među članovima Pen-kluba. Nekoji članovi su za to da se od toga novca utemelji t. zv. »Galsworthyeva nagrada«, dok se drugi članovi uporno zalažu, da se ta nagrada podijeli među siromašnije pisce.

TRAGIČNA SMRT JEDNOG ARTISTE

Iz Manile javljaju, da je tamo nastradao životom poznati artist Martin Brandov. Njega su prigodom jedne priredbe *ispalili iz topa pa kako je vrlo nespretno pao u mrežu, slomio si je hrptenjaču i* odmah potom umro.

GLASOVITA TVORNICA KLAVIRA U TEŠKOM POLOŽAJU

Kako javljaju iz Berlina, čuvena tvornica klavira Bechstein zatražila je ovih dana vanstečajno poravnanje.

BROJ MRTVIH U NEDAVNIM BORBAMA JAPANACA I KINEZA

Iz Pejpinga javljaju, da su prema izjavi kitajskog komandanta u toku borbi oko Čao Čanga Japanci izgubili 300 mrtvih i
ranjenih, a Kitajci gotovo isto toliko. Če-
tiri tisuće Japanaca napalo je jutros Nan-
king ali su odbijeni strahovitom vatrom mitraljeza.

---

sata: umirući Trst, grad duge i burne agonije. A onda dalje, samo dalje...

Zlatko Dujmović.

Knjige i listovi

DON KRSTO STOŠIĆ: ČISTO SRCE. Šibenik 1933. Tiskara Kačić. Cijena Din. 10.—.

Ovih dana razaslana je ova nova
knjiga poznatoga radnika Stošića. Knjiga
je upravo savremena. Sadržaj: I. 1. Dva
simbola. 2. Čistoća i djevičanstvo kod po-
gana. 3. Pohvale čistoći i djevičanstvu. 4.
čistoća, mudrost, ljepota i snaga. 5. Isus
kralj djevica. 6. Djevičanstvo (celibat) 7.
Djevičanstvo i celibat (nastavak). 8. Ju-
načka djela ljubitelja čistoće.

II. 1. Naše tijelo. 2. Volja i askeza. 3.
Borba s napastima. 4. Đavao napasnik. 5.
Pogibelj od jela. Zdrava hrana. 6. Pogi-
belj od pića. 7. Tjelesno zdravlje.

II. 1. Moral 2. Krepost čistoće i grije-
si proti njoj. 3. Čistoća i zdravlje. 4. Pri-
govori proti čistoći i djevičanstvu. 5.
Prokletstvo bludnosti. 6. Prokletstvo
bludnosti (nastavak).

IV. 1. Prijateljstva. 2. Osobe drugoga
spola. 3. Bestidni razgovori, kino, teatar
i umjetnost. 4. Čuvaj oči. 5. Pogibeljno
štivo. 6. Pogibelj plesanja. 7. Odijevanje.
8. Stidnost.

V. 1. Moć u vjeri. 2. Milost i poniz-
nost. 3. Prečista Djevica. 4. Ispovijed. 5.
Sv. Pričest. 6. Smrt, pakao i raj. 7. Mo-
litva. 8. Molitva za čistoću.

Ova je knjiga najbolji priručnik za
naše doba, kada se srce zablatilo i pre-
ko srca je poremetilo sav svijet. U vrije-
me velike magle, a još bolje nikad viđe-
ne tmine nikada bolje knjige nijesmo
mogli dočekati. Svaka čast gospodinu
prireditelju, komu upravo čestitamo. Vje-
roučitelji, učitelji, ispovjednici i odgojitelji
naći će u istoj knjizi zlatnih pouka, stal-
nih i neoborivih zasada. Boljeg priručni-
ka za predavanje mladeži ne možemo
tražiti. Riječi svetoga Augustina »ne-
mo incredulus, nisi impurus« uvijek
su istinite, a pogotovo u naše doba. Uz
svu preporuku, iznosimo jednu primjedbu
Gospodin pisac iznio nam je primjer iz
raznih naroda, a poželjno je bilo, da se
pozabavio i uzorima u našem hrvat-
skom narodu. Nije spomenuo lijepu knji-
žicu (cvijeće) O. I. Marković, Zagreb g.
1901. Tu bi bio našao čisto srce Ivke Ži-
valj r. u Gorušici pod Sinjem 14. XI. 1842
1873 u Sinju iskušana njezina čistoća.
Kao čista služavka dala se na trgovinu
vune. Sveta duša izgledna u krepostima.
Umrla je u Sinju u subotu, u oči Duho-
va, 4. lipnja 1892 smrću svetih. Hrvatski
uzor mladić Petar Barbarić opisan od A.
Puntigama D. I. 1901. Šteta da nije predo-
čen našoj hrvatskoj mladeži. Petar Bar-
barić rodio se je 19. V. 1874 u Šiljevištu
pod Klobukom u Hercegovini. Prije je
bio pastir, pak trgovac. 14. IV. 1897 po-
stao je Isusovcem i umre svetom smrću
na veliki Četvrtak 15. IV. 1897, a što da
kažemo o Dr Ivanu Merzu? Zar nije
on bio čisto srce? Željom da knjiga čisto
srce bude pratilica života našoj mladeži
i da uzbunja katoličkim životom zaklju-
čujem riječima pjesnika:

Staro pada, m'jenjaju se ljeta
s razvalina novi život cvjeta.

O. Ante Nižić
redovnik trećoredac

NOVO GRAĐENJE I NOVO STA-
NOVANJE. Profesor tehničkog fakulteta
sveučilišta u Zagrebu arh. Hugo Ehrlich
izdao je zbirku fotografija svojih osnova
dijelom izvedenih a dijelom neizvedenih.
Štampana je u Beču a ima naslov »Neue
Bauen und Wohnen«. Sadržaje najmarkant
nija djela i natječajne radnje javnih i pri-
vatnih građevina prof. Ehrlicha u kojima
dolazi do izražaja moderna arhitektura,
način gradnje i unutarnje uređenje. Da
spomenemo par glavnih stvari; stari i
novi projekt Tehničkog Fakulteta po si-
stemu paviljona odnosno traktova na Ci-
glani; Oficirski kasino u Zagrebu; pala-
če nadbiskupske nadarbine; vladina pa-
lača u Gornjem gradu; burza zagrebačka
neke banke u Zagrebu i Beogradu; stam-
bene zgrade različnih institucija; vile me-
đu kojima jedna na Ženevskom jezeru.
Ovaj album slika treba da i u inozemstvu
reprezentira našu novu arhitekturu.

O BOGOMILIMA. O bogomilima kao
prethodnicima Albigenza donosi informa-
tivni članak od Matthew Spinke »The
Crozer Quarterly« u broju za siječanj ove
godine (Vol X. Nr. 1, January 1933, pp.
12-27).

SVA IZDANJA MOSTARSKIH »SA-
VREMENIH PITANJA« možete dobiti u
knjižari »Narodne Prosvjete« — Zagreb
Kaptol 29. Telefon 66-21.

MODERNA GALERIJA SELI NA ZRINJEVAC

Zagreb, 23. II. Moderna galerija,
koja se do sada nalazila u zgradi Mu-
zeja za umjetnost i umjetnički obrt na Tr-
gu Kralja Aleksandra broj 10 oduzimala
je prostor potreban muzeju, a one dvo-
rane nijesu bile prikladne za galeriju (ma-
lene prostorije, malo svijetla i t. d.). Radi
toga je često naglašavana potreba da se
Moderna galerija preseli.

Kako se sada saznaje banska uprava
je odlučila iznajmiti posebne prostorije u
koje će biti smještena ova galerija. Te će
prostorije biti u zgradi Seljačkog doma
na Zrinjevcu. Tako će Moderna galerija
biti u neposrednoj blizini Strossmayero-
ve galerije slika.

Razno iz države

Hrvatsko dobrotvorno gospojinsko društvo u Novoj Gradiški održalo je glavnu skupštinu. Začasni tajnik, župnik i poč. kanonik g. Petar Pavišić prikazao je rad društva u prošloj godini, koji se u glavnom kretao oko pomaganja siromašne školske djece i siromašnih starica. Društvo ima 152 članice. Blagajnica gđa Josipa Holschuh podnijela je izvještaj za prošlu godinu. Primitak je iznašao Din 18.994,81, izdatak Din 15.646,85, ostatak Din 3.347.96.

Izabran je novi odbor s gdom Stankom Uroić na čelu.

Smrt djeteta kod Stare Kanjiže. Kod Martonaških Salaša je nađen mrtav 7 godišnji dječak Matko Mendarić iz St. Kanjiže, koji je krenuo u posjet svojim rođacima, koji stanuju na Martonaškim salašima. Kad je prevalio 20 km dječak se srušio iznemogao kojih 400 koraka daleko od svoga cilja. Policija ga je pronašla kasnije mrtvog.

Najviša kavana u Jugoslaviji. Na dvanaestom spratu ljubljanskog nebodera otvorena je kavana, najmodernije uređena. Kavana je sva u verandi odakle puca divan pogled na Ljubljanu i okolinu. Ovo je ujedno najviša kavana u Jugoslaviji, ako se uzme u obzir udaljenost zemlje od kavane.

Hrvatsko pjevačko društvo »Kuhač« iz Osijeka dolazi u Zagreb, gdje će dne 11. ožujka održati veliki koncerat, na kojemu će se davati kompozicija nezavisnih autora.

Gladni vukovi navaljuju na sela. U zadnje doba u sjeverozapadnoj Bosni uslijed jakih snježnih mećava počeli su vukovi da navaljuju i u sela i to ne samo po noći nego i usred bijela dana, tolika je eto snaga gladi. Tako su na blago Keškića u Bihaću navalila tri vuka baš pred stajom. Keškić je na to pograbio pušku i ubio najvećeg vuka, dok su ostala dva pobjegla u obližnji gustiš, ali se seljaci nisu usudili da ih progone, jer su vukovi opasni i za ljude, kad su gladni.

Novosadski trgovci i industrijalci održali su skupštinu na kojoj su donijeli rezolucije u kojima se traži između ostaloga i ukinuće Društva za zaštitu vjerovnika.

Snježne mećave i nevrijeme. Sa svih strana javljaju o velikoj snježnoj mećavi popraćenoj jakim vjetrom i vihorima. U Lici ima snijega mjestimice 3 i pol metara, kod Siska 1 metar, u sjeverozapadnoj Bosni dva i pol metra, u Banjoj Luci 65 cm, u Koprivnici dva i pol metra, u Međumurju preko dva metra.

Dug koprivničke općine. Koprivnička općina je podigla god. 1926. od zbora prebendara prvostolnog kaptola zagrebačkog za investicije oko gradske elektrifikacije zajam u iznosu od 1,200.000 sa 12 posto kamata. Ovih dana utužio je zbor prebendara gradsku općinu na platež dužne glavnice od 1,200.000 i kamate 8 posto od 1. srpnja 1931. Troškovi ove tužbe sudbeno su određeni sa 72.400 Din. Gradska općina uložila je u tom predmetu utok. Zanimljivo je da je gradska općina u Koprivnici u svakom svom proračunu predviđala potrebnu sumu za otplatu kamata, ali te kamate eto za prošlu godinu nisu isplaćene. U proračunu za 1933 godinu je također predviđena potrebna svota za otplatu kamata. Samo do te otplate ne dolazi.

Odasvud iz naših krajeva

Vitojevci: Preseljenje sela.

Selo Vitojevci, koje se nalazi u rumskom srezu, izloženo je kao što je bila i Srijemska Rača periodičnoj poplavi rijeke Save. Prigodom posljednje katastrofalne poplave, ovo selo je bilo uputilo molbu Kraljevskoj vladi, da dozvoli preseljenje sela na neko sigurnije mjesto. Kraljevska vlada je to odobrila kao i Srijemskoj Rači. Poslije toga selo Vitojevci je uputilo molbu Petrovaradinskoj imovnoj općini u Srijemskoj Mitrovici, koja ima neposredno blizu sela Vitojevaca veliki šumski posjed i tražilo je da ovaj šumski posjed zamijeni sa njihovim zemljištem. Na glavnoj godišnjoj skupštini Petrovaradinske imovne općine, zaključeno je, da se ova zamjena zemljišta sprovede, a banska uprava u Novom Sadu je tu odluku odobrila. Selo bi se imalo preseliti na mjesto, gdje se danas nalaze šume Petrovaradinske imovne općine tako zvani »Leskovar« i »Grabovačko Ostrvo«.

NAŠI LJUDI I KRAJEVI

Problem osječkog kazališta

DALJNJI OPSTANAK OSJEČKOG KAZALIŠTA. — PITANJE KAZALIŠNE ZGRADE U OSIJEKU

Osijek, 23. II. Osječki »Hrvat. List« se bavi problemom osječkog kazališta i javlja o novom prijedlogu za adaptaciju kazališne zgrade.

Gradski je kazališni odbor održao sjednicu, na kojoj je raspravljao o ponudi osječkoga kazališta za gostovanje u Osijeku i o prijedlogu kazališta glede adaptacije kazališne zgrade. Odbor je usvojio ponudu kazališta u pogledu davanja predstava u Osijeku te je zaključio, da samoupravnom odboru podnese prijedlog, da gradska općina izvede traženu adaptaciju uz trošak od Din 500.000 na račun gradske kazališne subvencije. Svoj je prijedlog kazališni odbor formulirao tako, da kazalište tako dugo ne bi dobivalo subvencije, dok ne bi trošak adaptacije bio isplaćen, a isto tako ne bi ni kućevlasnici za sve to vrijeme dobivali najamnine za zgradu. Da li će stvar biti provediva postalo je pitanjem, budući da g. Konjović nije više upravnik osječkoga kazališta, nego zagrebačkoga, a osim toga se zasada još ne zna kakva će biti sudbina osječkoga kazališta s obzirom na njegov daljnji opstanak. Međutim bez obzira na sve to, adaptacija je zgrade bezuvjetno potrebna, jer se dokazalo, **da se u kinematografskim** dvoranama ne mogu davati čestiti koncerti niti kazališne predstave, a pogotovo će biti potrebna čestita kazališna dvorana, ako dođe do raspusta osječke kazališne trupe i do uvođenja staggione u okviru zagrebačkog kazališta.

—

Nastradao parobrod „Cetina"

NA VRULJAMA SE NASUKAO PAROBROD »CETINA« — PUTNICI I MOMČAD SPAŠENI. — O JEDRENJAKU SV. NIKOLA JOŠ NEMA NIKAKVIH VIJESTI.

Split, 23. II. Jučer rano ujutro oko 4 sata, nasukao se parobrod Jadranske Plovidbe »Cetina« u poznatom predjelu Vrulja između Kutleša i Priska. Parobrod vrši redoviti saobraćaj na pruzi Metković—Makarska—Split. Upravljao je s njim kapetan Lavinović, inače iskusni pomorac. Kad je parobrod došao u opasnu situaciju Vrulje, koja je glasovita u Srednjoj Dalmaciji zbog pomorskih nesreća, te uz »Bocche false« između Pelješca i Šipana, te Vratnika na Kvarneru spada u najopasnije prolaze na našoj obali, dospio je parobrod u takvu situaciju na uzburkanom moru, usred jake snježne mećave, da se nasukao naletivši na klisure. Uslijed naleta na klisure pojavile su se na donjem dijelu broda velike rupe, kroz koje je prodirala voda u unutrašnjost broda. Prisebnosti kapetana treba zahvaliti, da nije bilo niti panike, niti žrtava. Pomorci su se držali vrlo disciplinirano. Putnici su iskrcani na najbliže klisure, a odmah iza toga je iskrcana posada. Brod je kroz to vrijeme polako tonuo, dok se nije smjestio na morske klisure. Sat kasnije stigao je u pomoć parobrod »Jadran«, koji vrši redovni saobraćaj sa mjestima na Braču. »Jadran« je kroz čitava dva sata nastojao se približiti »Cetini«, ali bez uspjeha, jer je nevrijeme to sprečavalo. Čim se doznalo za nesreću, iz Splita su upućeni parobrodi, ali brod će morati ostati na mjestu, dok se bura ne stiša. Iza toga će biti poslan u brodogradilište u Split, gdje će biti popravljen.

Split, 23. II. Jutros je nakon mnogo uloženih napora izvučen nasukani parobrod »Cetina« s klisura pri Vruljama. Na pramcu ima 2 velike rupe. Bit će odvučen u brodogradilište u Split na reparaciju.

Split, 23. II. O nestanku velikog jedrenjaka »Sv. Nikola«, lučke vlasti ni obitelji do danas nemaju nikakvih vijesti. Nade, koje su se pojavile, da će se brod ipak spasiti i da je izbjegao katastrofi postaju sve manje. Lučka kapetanija i direkcija pomorskog saobraćaja još i danas najintenzivnije poduzimaju akciju, da nešto pozitivno doznaju o nestanku broda, ali bez rezultata. Pomorci koji poznavaju Sredozemno more, a osobito one predjele između afričke obale i Malte, vrlo malo vjeruju, da su se brodolomci mogli spasiti, jer ipak kroz 40 dana javili bi se svojim porodicama. Ova katastrofa strašno se dojmila u čitavom Primorju.

Split, 23. II. Radnička je Komora predložila općini, da se uvede socijalni porez i to tako, da se na noćne posjetioce kavana uvede stalni namet, e da bi se dobilo kojih 800.000 dinara za sirotinju.

Split, 23. II. Nevrijeme je u primorju i na moru znatno popustilo. Među tim u Lici još uvijek vlada velika bura, što otešćava čišćenje ličke željezničke pruge i uspostavi željezničkog saobraćaja.

Split, 23. II. Ovogodišnje maškarade u Splitu su vrlo slabe i mnogo zaostaju za onim prošlih godina. Plesovi i zabave su doduše dobro posjećeni, ali prihod je malen.

Karlovac

Vrlo uspjela zabava karlovačkih akademičara. U subotu 18. o. mj. priredio je ovdašnji akademski klub vrlo uspjelu zabavu u velikoj dvorani Hrvatskog Doma. Zabava je uspjela iznad svakog očekivanja te nije izostao moralni ni materijalni uspjeh. Zabavu su posjetili mnogi ugledni građani te time dokazali da gaje simpatije prema karlovačkim akademičarima.

KORČULA

Iz društva katoličkih žena »Nada«. — Radi nepredviđenih zapreka, proslavilo je društvo »Nada« proslavu papinog dana dne 19. tek. — Bilo je nekoliko deklamacija, pjevanja i predavanje o Papinom primatu. Predavanje je vrlo lijepo obrađeno, tako da je potpuno zadovoljilo dupkom punu dvoranu. — Nakon predavanja, učenice su zavoda sv. Anđela čuvara pjevale Papinu himnu i nakon toga je dvoranom zaorio poklik: »Živila Nj. Svetost sv. Otac Papa«. — Predavanju su prisustvovale najodličnije ličnosti grada Korčule.

Prvo putovanje s-s Jugoslavija. — Ove je dane preuzeo brzu prugu naš novi parobrod Jadranske plovidbe Jugoslavija. — Prigodom prvog dolaska u Korčulu, okupilo se mnogo naroda, kao i sreski i općinski načelnik, predstavnici Jadranske straže, pomorske vlasti i ostali. Nakon pregleda parobroda, održao je predsjednik Jadranske straže nekoliko riječi i poslije se nazdravilo.

Brod

Pitanje opskrbe grada zdravom vodom. Najveći problem, koji muči Brod jest opskrba grada sa zdravom vodom. Voda se sada uzima iz bunara i često je mutna tako da ozbiljno ugrožava zdravlje stanovnika jednoga grada, koji sve bolje napreduje. Općina se Broda neprestano bori na svojim sjednicama sa tim pitanjem, kao i načinom, kako bi se to pitanje riješilo. Na posljednjoj je sjednici gradskog zastupstva zaključeno, da se u svrhu gradnje vodovoda pozove geolog, koji će ispitati sastav zemljišta u Diljgori i dati stručnjačko mišljenje o mogućnosti dobave zdrave pitke vode za grad Slavonski Brod. Elaborat je za vodovod već u pripremi, a banska je uprava obećala pomoć.

Oko gradnje nove župne crkve. Posljednjih su se dana pronijele vijesti, da će se početi gradnjom nove župne crkve i župnog dvora u Brodu. Međutim, iako je nova župna crkva i župni dvor neophodno potrebit u Brodu, ipak zasad nema o tome ni govora, jer za to nedostaju financijska sredstva. Vijesti su se pronijele u vezi sa skicom arhitekta g. Vladimira Šterha za rekonstrukciju Wilsonovog trga, po kojoj bi se imala graditi nova župna crkva sa župnim dvorom. Za to bi trebalo najmanje 10 milijona dinara, a tko će smoći toliku sumu u ova vremena?

Zadušnice za dra Antu Starčevića u Brodu održat će se dne 28. o. mj. u franjevačkoj crkvi.

—

Sušak

Statistika burze rada

Sušak, 23. II. Rad sušačke burze rada bio je kroz prošlu godinu vrlo jak. Tokom godine prijavilo se 9702 besposlenih radnika raznih zanimanja, od tih 8751 (90.2 posto) muškaraca i 951 (9.8 posto) ženskih. Najveći broj prijavljenih zabilježen je u mjesecu siječnju (1707), a najmaji u prosincu (583). Uposleno je 318 osoba ili 3.28 posto. Pomoći u novcu dano je za 5685 osoba u ukupnom iznosu od 439.303 dinara, te 6042 voznih karata u vrijednosti od 285.285 dinara. Najveći broj novčanih pomoći izdano je u mjesecu siječnju u iznosu od 48.854 dinara. Novčana pomoć na svakog radnika iznosila je poprečno 77 dinara.

Mitrovica

Karitativna akcija. U Mitrovici postoji više karitativnih društava tako da karitativna akcija u Mitrovici ima lijepu tradiciju. Dovoljno je samo spomenuti rad Hrvatskog rimokatoličkog gospodarskog društva. Nego u ovo doba raznih kriza, od kojih je najžešća ekonomska rad karitativnih društava nije dostajao. Stoga je gradska općina vlastitom inicizativom videći teško stanje bijednih i nezaposlenih poduzela jaču karitativnu djelatnost. Posebni odbor gradske općine je već započeo dijeljenjem besplatne hrane gradskoj sirotinji. Poseban odbor ispituje komu se sve može dati hrana i daje legitimacije, na osnovu kojih se u bolnici dobije jelo. Hranu dobivaju samo oni, koji ne primaju od grada redovnu mjesečnu sirotinjsku potporu, a inače su zbog slabosti, bolesti ili starosti za rad i privredu nesposobni. Koji mogu raditi upućuje ih se na rad na savskom nasipu. Dnevno se daje 400 do 430 obroka jela. To stoji oko Din 400, jer bolnica kao i lani, kuha besplatno. Za ovu svrhu sabrano je među građanstvom oko Din 12.000, a banska uprava dala je Din 8000. Hrana će se dijeliti do sredine travnja, kada će nastupiti razni poslovi. Svako dobije samo jedan obrok dnevno. Osim toga gradska je općina u proračunu za ovu godinu predvidila 67.000 (lani 53.000 Din) za isplatu stalnih potpora sirotinji.

Sarajevo

»Večernja Pošta« prestala da izlazi. Jučer poslije dvanaestgodišnjeg izlaženja, obustavljen je ovdašnji dnevni list »Večernja Pošta«. Vijest o obustavi izlaženja »Večernje Pošte« objavljena je u »Jugoslovenskoj Pošti«. Tu se kaže, da se »Večernja Pošta« obustavlja radi odlaženja njenih predstavnika iz Sarajeva.

—

Burze i tržišta

Devize:

Zagreb, 23. II. Situacija na deviznom tržištu bila je danas slabija. Čvršće su Amsterdam, Berlin i Bruxelles. Nepromijenjena je Zürich, a ostale su slabije. Ukupni promet bez kompenzacija iznosio je 53317 dinara.

Amsterdam 2300.40 — 2311.76, Berlin 1358.75 — 1369.55, Bruxelles 798.85 do 802.79, London 193.53 — 195.13 (192) Milano 290.35 — 292.75, New York kabel 5685.81 — 5714.07, New York ček 5663.81 — 5692.07, Pariz 224.35 — 225.47, Prag 168.67 — 169.52, Zürich 1108.35 — 1113.85. (350), Beč priv. 9.25 do 9.35, (9.30), Grč bon 35 — 37.

Državni papiri:

Zagreb, 23. II. Situacija na tržištu državnih papira bila je danas nestalna. Čvršći su 6 postotni Begluci, Narodna Banka i Ratna Šteta. Slabiji su 7-postotni Investicijoni zajam, 8-postotni Blair i P. A. B. a ostali su nepromijenjeni. Radjeni su 7-postotni Investicijoni zajam po 44, Ratna šteta cassa po 198—200 i ult. II. po 197—200. Promet slab.

7 postotni Investicijoni zajam 44 — 44.50 (44), Agrarne obveznice 23 — 25, Beglučke obveznice 31 — 31.75, 8 postotni Blairov zajam 39 — 41, 7-postotni Blairov zajam 36.50 — 37, 7-postotni D. H. B. (Seligman) 41.50 — 44, Narodna Banka 4000, P. A. B. 222 — 224, Ratna Šteta 199 — 201 (198—200) ultimo II. 198 do 200 (197—200), ultimo III. 197, ultimo IV. 196.

NOVOSADSKA PRODUKTNA BURZA

Novi Sad, 23. II. Izvještaj o jučerašnjim cijenama: Sve su cijene i dalje nepromijenjene. Tendencija nepromijenjena. Promet 42 vagona.

—